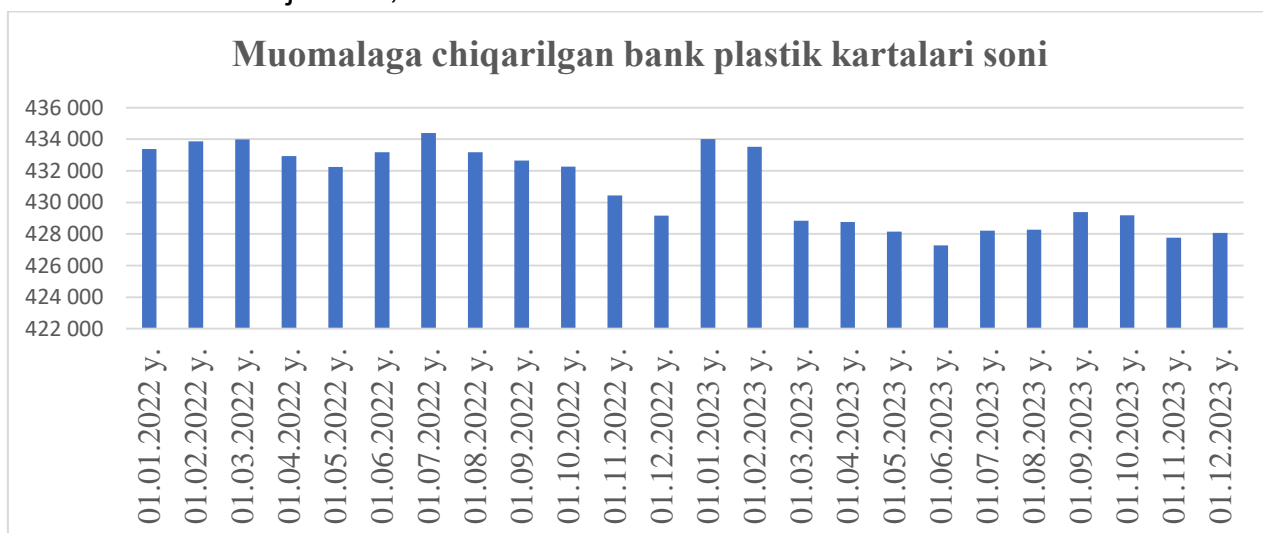

TIJORAT BANKLARIDA INNOVATSION MAXSULOTLARNI JORIY ETISH VA SAMARADORLIGINI TA`MINLASH

Nazarov Sardor

Banklarning mobil ilova dasturlarida jismoniy shaxslarning masofadan turib onlayn tarzda amalga oshirilgan operatsiyalar hajmi 58,1 trln. so'mga yetdi. Bunda, mobil ilova dasturlari orqali amalga oshirilgan onlayn depozitlar – 15,8 trln.so'm, konversiya amaliyotlari – 7,8 trln.so'm, onlayn mikroqarzarlar – 3,6 trln.so'm, kreditlarni so'ndirish hajmi – 2,3 trln.so'mni tashkil etdi.

1-Rasm. O`zbekiston Respublikasida muomalaga chiqarilgan bank plastik kartalari soni

Manba: WWW.cbu.uz ma'lumotari asosida muallif tomondan ishlab chiqilgan

O'tgan yillar mobaynida O'zbekistonda tijorat banklari faoliyatini tubdan takomillashtirish, aholi va biznes bilan to'laqonli o'zaro hamkorlikni yo'lga qo'yish, zamonaviy bank xizmatlarini ommaviy joriy etish borasida samarali ishlar amalga oshirildi. Natijada zamonaviy texnologiyalar – internet va mobil banking kabi bank mijozlari uchun qulay bo'lgan zamonaviy bank xizmatlar texnologiyalaridan foydalanish kengayib bormoqda. Bugungi kunda raqamli moliyaviy xizmatlarni yo'lga qo'yish mamlakat bank-moliya tizimini rivojlantirishning muhim yo'nalishiga aylandi.

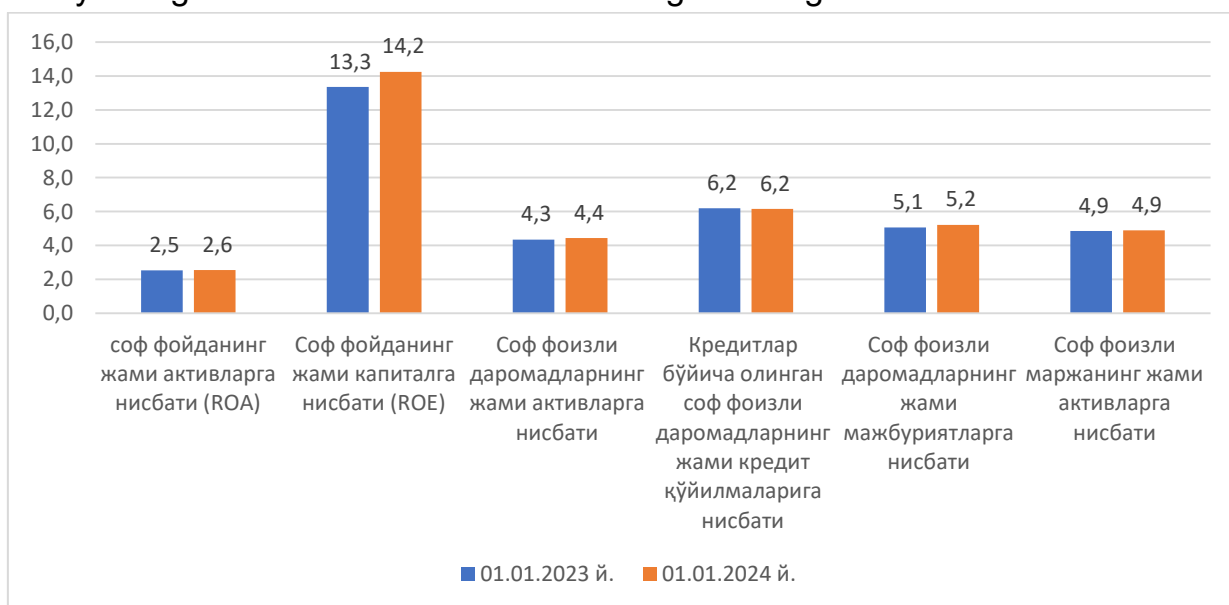
Bank tizimi ham zamon talablariga muvofiq axborot-kommunikasiya texnologiyalarini keng joriy qilishni davom ettirmoqda va shu tariqa ko'plab bank xizmatlari avtomatlashtirilmoqda. Endi deyarli barcha bank xizmatlarini mobil telefon yoki maxsus qurilmalar yordamida bir lahzada olish mumkin.

"O'zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyat milliy banki" AJ o'z faoliyatini 30 yil davomida amalga oshirib, O'zbekistonning eng yirik banklaridan biriga aylandi. Ushbu moliya instituti faoliyatining barqarorligi "Standard & Poor's", "MOODY'S", "Fitch" kabi nufuzli xalqaro reyting agentliklari baholari bilan tasdiqlaniladi. 2022 yil 29 dekabr kuni "Standard & Poor's" agentligi O'zmilliybankka "Barqaror" prognozi bilan BB-/B darajasida kredit reytingini tasdiqladi. 2023 yil 31 yanvar kuni "MOODY'S" agentligi O'zmilliybankiga "Ba3" darajada milliy valyutada uzoq muddatli va "Ba3" darajada xorijiy valyutada qisqa muddatli reytinglarini taqdim etdi. Depozitlar reytingi bo'yicha prognoz "Barqaror" bo'lib, bu yaqin 12 oy davomida O'zmilliybankning barqaror bozor pozitsiyasini va moliyaviy ko'rsatkichlarini tasdiqlaydi.

O'z navbatida, Fitch Ratings agentligi 2022 yil 13 sentabr kuni emitent defolti bo'yicha O'zmilliybankka "Barqaror" prognozi bilan «BB-» uzoq muddatli reyting va "b" qisqa muddatli reytinglarni tasdiqladi. "Barqaror" prognozi suveren reyting bo'yicha prognozni aks ettiradi.

Xususan, bank hisob varaqlarini masofadan boshqarish xizmatlaridan foydalanuvchilar soni 1,4 barobarga oshib, 2022 yilning 1 yanvar holatiga 20,2 mln.ga yetdi. Bunda, foydalanuvchilarning 974,1 mingtasini tadbirkorlik sub'ektlari tashkil etgan bo'lsa, jismoniy shaxslar soni esa 19,3 mln. taga teng bo'ldi. Tadbirkorlik sub'ektlarining raqamli xizmatlardan foydalanishining ortib borayotganligi hisobiga 2021 yilda ular tomonidan jami amalga oshirilgan (761,8 trln. so'mlik) to'lov torshiriqnomalarining qariyb 83 foizi (629,8 trln. so'mlik) bankka tashrif buyurmagan holda masofadan turib amalga oshirilgan.

5-rasm. Bank tizimi daromadlilik ko`rsatkichlari

Manba: WWW.cbu.uz ma`lumotari asosida muallif tomondan ishlab chiqilgan

Markaziy bank tomonidan milliy to'lov tizimini rivojlantirish va moliyaviy xizmatlar ommabopligini oshirish yo'nalishidagi ishlar doirasida bank biznes jarayonlarini avtomatlashtirish va xizmatlarni raqamli kanallar orqali ko'rsatilishiga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xususan, bank hisob varaqlarini masofadan boshqarish xizmatlaridan foydalanuvchilar soni 1,4 barobarga oshib, 2022 yilning 1 yanvar holatiga 20,2 mln.ga yetdi. Bunda, foydalanuvchilarning 974,1 mingtasini tadbirkorlik sub'ektlari tashkil etgan bo'lsa, jismoniy shaxslar soni esa 19,3 mln. taga teng bo'ldi. Tadbirkorlik sub'ektlarining raqamli xizmatlardan foydalanishining ortib borayotganligi hisobiga 2021 yilda ular tomonidan jami amalga oshirilgan (761,8 trln. so'mlik) to'lov torshiriqnomalarining qariyb 83 foizi (629,8 trln. so'mlik) bankka tashrif buyurmagan holda masofadan turib amalga oshirilgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Antunes J., Hadi-Vencheh A., Jamshidi A., Tan Y., and Wanke P. "Bank efficiency estimation in China: DEA-RENNa approach," *Ann Oper Res*, vol. 315, no. 2, pp. 1373–1398, (2022);
2. Ashta A. Biot-Paquerot G. FinTech evolution: Strategic value management issues in a fast changing industry // *Briefings in entrepreneurial finance*. Volume 27, Issue 4. July 2018. – 301-311 r.
3. Assaf A., Berger A.N. and others, Does efficiency help banks survive and thrive during financial crises?, *Journal of Banking and Finance*, 106, (2019), pp. 445–470;
4. Aduda, J. & Kingoo, N., 2012, 'The relationship between electronic banking and financial performance among commercial banks in Kenya', *Journal of Finance and Investment Analysis* 1(3), 99-118.

